

MIN SAMISKA ROT I NORRBOTTENKUSTENS BONDEJORD.

Av Rune Isaksson, Vallentuna

Föga anade jag när jag började släktforska bland mina bondeanor i Unbyn och Heden, att jag skulle hitta en samisk rot. Det visade sig att jag är 1/64-del same. Jag som är född 1947, växte upp i Harads. Under 50-talet kunde jag sitta i fönstret och fascinerat se samerna flytta sina renar förbi på älvens is. Då hävdade jag bestämt att jag varit "lapp" i mitt tidigare liv.

När jag fyrtio år senare får svart på vitt på att jag har sameblod i ådrorna är det så man börjar undra över själavandring och sånt.

Det har även gett mig en viss förklaring på mina farbröders utseende. De var relativt kortvuxna och hade "lappska" anletsdrag. Om man får säga så i dessa tider.

Den första personen jag funnit i rakt upp-/nedstigande led på manssidan är min farfars farfars farfars far, Per Tursson, f 1704, som enligt kyrkböckerna var "Skattlapp" i Grans sameby i Sorsele. Det finns en obekräftad uppgift om att han kan ha studerat i Uppsala. Per fick med hustrun Marget sju barn.

Min ana var sonen Nils Persson Granström f 1732 i Gran. Nils har vållat många släktforskare huvudbry eftersom det i Jokkmokks kyrkböcker saknades uppgift om varifrån han kom.

Nils fick gå i lappskola i Lycksele. Erik Holmlund har bl. a. i Lyckseles visitationshandlingar funnit att Nils omnämnts: "Kan färdigt läsa i bok både svenska och lapska. Kan den lutheri cateches och Swebili förklaring icke allenast rent utan til utan ock göra godt beskjed för sig efter förståndet. Har lärt skriva en ren svensk och latinsk stil och räknat qvatvor species, bråk i genom och regula de tri. Är öfvad at föra små räkningar och någorlunda upsättja concept til supplicher, bref, reverser, qvittencer, contract m.m. Har mästadels vid lediga stunder läst bibliska, politiska och svenska historian samt geographien. Har ock fått någon undervisning uti mineralogien."

Nils tog examen 15 januari 1756. Han genomgick specialundervisning i räkne- och skrivkunskaper samt grundläggande administration m m. Till skillnad från de flesta lappskoleelever som främst undervisades i kristendomskunskap.

Då fadern var fattig bekostade Kronan kläder och kost under hans utbildning.

En notering i husförhörslängd Lycksele AI:3 sid 31 Gran, löste mysteriet med hans härkomst. "Flyttar till Jokkmokk och blir Länsman där samt kallar sig Granström."

Nybygget Stenträsk(Stenijaur) strax norr om Kåbdalis, anlades i mitten av 1700-talet och efter att det övergivits bosatte Nils sig där.

En av hans arbetsuppgifter som Expeditions-/ kronolänsman var att sköta uppmätning av nybyggen i området. Från 1771 var Stenträsk skattlagt under Nils Granström. Nils fick med hustrun Eva fyra barn. Eva var f 1735 i Ersnäs men bodde i Lund, Skellefteå innan hon gifte sig med Nils. Sonen Markus f 1761, blev även han Expeditions-/ kronolänsman i Maitum. Dottern Eva Maria f 1773, gifte sig med en Johan Nilsson och övertog gården efter fadern. Sonen Nils f 1777, var "lappman och rennomad" i Sjukksjokk. Nils Granström blev anfader till åtskilliga ättlingar i Jokkmokks- och Edeforstrakten. Bl a Sven Granström som jag var klasskamrat med i högstadiet. Det finns nu 57 Granströmar i Bodens kommun och 35 i Jokkmokk. De flesta troligen härstammande från Nils Granström. Eller ingifta i släkten.

Sonen Gabriel Granström f 1764, träffade bonden Johan Larssons i Unbyn no 10, dotter Anna Margeta Johansdotter f 1765. De gifte sig i Jokkmokk och bodde något år i Stenträsk. 1794 flyttade han med fru och ett barn till Mockträsk no 4 (Lombäcken) där han blev nybyggare. Där föddes sönerna Nils Gabriel 1794 och Johan Petter 1796. Hustrun Anna Margreta avled i tvinsot på hösten 1796. Gabriel flyttade då tillbaka till Stenträsk medan barnen bodde kvar hos morföräldrarna i Unbyn. Denna hans korta visit i bondelandet gav alltså upphov till att jag har sameanor i bondelandet.

Sonen Nils Gabriel Granström blev 1821 soldat no 46 Ruth i Heden. Gifte sig med bondedottern Anna Stina Larsdotter f 1800 i Heden no 14. De fick tillsammans nio barn varav några behöll namnet Granström.

Min ana Isak Aron Nilsson Ruth f 1839 var torpare under Heden no 11 och senare bonde i Unbyn no 2. Tillsammans med hustrun Amalia Magdalena Lindström f 1832 i Heden no 15 fick de sex barn.

Yngste sonen OSKAR Adolf Isaksson f 1875 i Unbyn blev min farfar. I Unbyn byggde och utrustade han ett hus innan han gifte sig med Johanna Eugenia Larsson f 1874. Hon var bondedotter från Sunderbyn och trivdes inte på "fel sida" av älven. Istället fick de en avstyckad utäga av Eugenias fars hemman i Norra Sunderbyn, Bodhagen. Fastigheten var för liten för att försörja familjen. Oskar var något av en mångsysslare. Han sprängde och grävde brunnar, lade stengrunder till husbyggen, var försteodlare vid Hushållningssällskapets försöksgård, och utförde smiden m m.

För insatserna vid försöksgården tilldelades Oskar en guldklocka 24 november 1928. Oskar och Eugenia fick sju barn.

Min far SVEN Elon Isaksson f 1909, arbetade först hos sin storebror Selfrid som bilreparatör i Södra Sunderbyn. Efter min födelse, 1947 flyttade han med min

mor EMMY Sofia f Eriksson f 1922 i Skatamark (Ubbyn), till Harads där vi bodde på övervåningen hos Lorens Selberg. Sven arbetade till att börja med som bilmekaniker hos John Hamrén. Sedan blev han kompanjon med Fogner Palmgren i Harads Bil & Mek. Verkstad. Var ägare till mitten av 60-talet. Familjen flyttade 1954 till "Öbergs" = den s k Göligården. Det huset stod där det nu är parkeringsplats för Vårdcentralen. Sven och Emmy flyttade 1974 från Harads till Kårsta i Vallentuna, där han avled 1986.

Ett lustigt sammanträffande är att Nils Persson Granström var länsman, liksom jag, c:a 250 år senare, fastän med nuvarande titeln polisman och något annorlunda arbetsuppgifter.

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

EN NORRBOTTENSHISTORIA (SANN)

Av Bernt Rutström, Bodträskfors

Min näst äldsta bror var lärare på Strömbackaskolan och bodde i Öjebyn. Han gifte sig så småningom med en kvinna från Mariestad. Vid ett tillfälle var jag och hustrun och hälsade på min mor som också bodde i Öjebyn på äldre dagar. Brorsan och jag tog med oss kvinnorna till en matservice där man kunde sitta bekvämt i fåtöljer runt borden vid kaffet efter maten.

Det var många infödingar där som nått övre medelåldern, mest gubbar, och de pratade högt och livligt på ortens tungomål. Jag frågade svägerskan från M-stad om hon begrep något av vad de sa. ”Jo, jag jobbar ju på biblioteket, så det går nog bra”, menade hon. ”Då ska jag testa dig”, sa jag, ”visserligen är ju inte pitemålet mitt, men jag ska försöka. Jag hörde detta på radion en gång”:

Det var en man som kom till Kristidsnämnden i Piteå och anhöll om påbackning på kaffekortet. Mannen som tjänstgjorde där sa, efter att ha rullat pennan mellan fingrarna en stund, ”Du nöges motivér!” ”Jo, he jär so att i ha drocke kaffe sedan i sleute tjick!” svarade mannen.

Ämbetsmannen rullade då pennan ytterligare något ögonblick innan han fällde domen: ”I si ingen ann råd än att du återgår dill tjickninga!”

Svägerskan brast ut i hejdlöst skratt och det tog en bra stund innan jag fick svar på frågan om hon förstod vad det handlade om:

”Ja, nog förstod jag det där – men vad skulle han ha kycklingen till?”

Se där! En bra historia kan bli bättre om den delas med andra! Men jag fick aldrig veta hur hon egentligen uppfattade denna historia.